

Σύμφωνα με τη φιλολογία γύρω «λόμπι της Δραχμής», διάφορα «επιχειρηματικά συμφέροντα» συνωμοτούν κατά του Ευρώ - Πλην όμως τα επιχειρηματικά αυτά συμφέροντα ποτέ δεν κατονομάζονται. Από την άλλη, υπάρχει ένα λόμπι συμπαγές και επίσημο, το λόμπι του Ευρώ. Όλα τα μεγάλα ευρωπαϊκά βιομηχανικά και χρηματοπιστωτικά λόμπι δίνουν σθεναρά τη μάχη υπεράσπισης του ευρώ, ως αυτού που είναι στην πραγματικότητα: ένα αναντικατάστατο εργαλείο αναδιανομής από την εργασία προς το κεφάλαιο...

Του **Γιώργου Βασσάλου**

Δύο είναι, βασικά, οι εμπνευστές του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος, οι οποίοι πίεσαν για τη δημιουργία του και καθόρισαν τη θεσμική αρχιτεκτονική του: οι μεγάλες βιομηχανικές πολυεθνικές της Δυτικής Ευρώπης και οι μεγάλες τράπεζες. Πρόκειται για συγκοινωνούντα δοχεία με αμοιβαία συμμετοχή στα μετοχικά τους κεφάλαια και κοινά μέλη ΔΣ.

Η Στρογγυλή Τράπεζα των βιομηχάνων (ERT) είναι το λόμπι των 50 ισχυρότερων βιομηχανικών πολυεθνικών της Ευρώπης. Αυτή πίεσε για τη δημιουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς με την υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης το 1985. Από τότε τόνιζε ότι η αγορά αυτή θα πρέπει να συνοδευτεί από ένα ενιαίο νόμισμα. Το 1987, πέντε μέλη της ERT, οι εταιρείες Solvay, Fiat, Philips, Rhône-Poulenc και Total, δημιούργησαν το «Σύλλογο για τη Νομισματική Ένωση της Ευρώπης (AMUE)». Επικεφαλής μπήκε ο τότε πρόεδρος της Philips, για να τον διαδεχτεί σε λίγο ο πρώην Ευρωπαίος Επίτροπος Βιομηχανίας Ετιέν Νταβινιόν και τότε διευθυντής της Société Générale de la Belgique, τράπεζας που κατείχε σειρά βιομηχανικών επιχειρήσεων. Τα μέλη του AMUE έφθασαν γρήγορα τα 300, 2/3 εκ των οποίων ήταν ιδιωτικές τράπεζες, τόσο ευρωπαϊκές όπως η Deutsche Bank όσο και αμερικανικές όπως η Goldman Sachs ή η Morgan Stanley. Το 1989, η ERT ζήτησε επιτυχώς από τη Σύνοδο της Μαδρίτης να αποφασίσει ρητά ότι η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος θα γίνει με βάση τα κριτήρια και την ημερομηνία που θα καθορίζονταν στην επερχόμενη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Τη δεκαετία του '90, ο AMUE οργάνωσε γύρω στα χίλια συνέδρια σε διάφορες χώρες για να προωθήσει το ευρώ. Σύμφωνα με σύσταση του, η Κομισιόν δημιούργησε την «Ομάδα Εμπειρογνομημόνων για την εισαγωγή του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος». Τοποθέτησε σε αυτή τρία μέλη του AMUE και άλλους εκπροσώπους εταιρειών. Τα συμπεράσματά της αποτέλεσαν τη ραχοκοκαλιά του σχεδίου που ακολούθησε τελικά η ΕΕ για την εισαγωγή του νέου νομίσματος. Τη δεκαετία του '90, ο AMUE εκπόνησε -επί πληρωμή- και πολλές τεχνικές μελέτες για την Κομισιόν. Οι Ευρωπαίοι φορολογούμενοι, δηλαδή, πλήρωναν τους τραπεζίτες και τις πολυεθνικές για να σχεδιάσουν ένα νόμισμα κομμένο και ραμμένο στα συμφέροντά τους.

Κεντρικό σημείο της αρχιτεκτονικής του Ευρώ είναι η «ανεξαρτησία» της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για ανεξαρτησία από τις πιέσεις που με βάση της

δημοκρατικές και εργατικές κατακτήσεις μπορούσαν να ασκούν οι λαοί σε εκλεγμένες κυβερνήσεις, ώστε να ασκούν μια νομισματική πολιτική που να ωφελεί την αναδιανομή. Η ΕΚΤ ορίστηκε να είναι ανεξάρτητη από κάθε κοινοβούλιο και κάθε άλλη υποχρέωση πέραν της «καταπολέμησης του πληθωρισμού». Δεν είναι όμως ανεξάρτητη από τα τραπεζικά συμφέροντα, όπως το «Σκιώδες Συμβούλιο της ΕΚΤ», μια μηνιαία συνάντηση χρηματοπιστωτικών κυρίως επιχειρήσεων που κάνει στην ΕΚΤ συστάσεις που εισακούγονται.[1] Το οικοδόμημα του Ευρώ εφαρμόζει κατά γράμμα τις ιδέες του Φ. Χάγιεκ που έβλεπε την «ευρωπαϊκή ομοσπονδία» ως ένα τρόπο να ουδετεροποιηθεί η επιρροή της οργανωμένης εργασίας πάνω στην κρατική οικονομική πολιτική.

Η Morgan Stanley περιέγραφε, το 1998, ως εξής το βασικό λόγο δημιουργίας του Ευρώ: “Αν καταργήσουμε το εθνικό νόμισμα ως δίκτυ ασφαλείας, οι κυβερνήσεις θα αναγκαστούν να επικεντρωθούν σε πραγματικές αλλαγές για να γίνουν οι χώρες τους πιο ανταγωνιστικές: λιγότεροι φόροι, ευελιξία της αγοράς εργασίας, και πιο ευνοϊκό ρυθμιστικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις».[2] Όταν δεν υπάρχει το εργαλείο της υποτίμησης για τη διόρθωση πχ. του εμπορικού ισοζυγίου, οι κυβερνήσεις υποχρεώνονται σε μια κούρσα μείωσης των φόρων στις πολυεθνικές επιχειρήσεις, ώστε να τις «προσελκύσουν» ή να αποτρέψουν τη φυγή τους στο εξωτερικό. Πρέπει επίσης οι πολυεθνικές να μπορούν να πληρώνουν χαμηλούς μισθούς και να απολύουν εύκολα, φθηνά και γρήγορα. Γι’αυτές, οι συνέπειες ήταν όντως ευεργετικές: μέσω οικονομιών κλίμακας μείωσαν το κόστος της ταυτόχρονης λειτουργίας τους σε πολλές χώρες (πχ. συνενώνοντας τα κέντρα διανομής τους). Οι μεγαλύτερες εταιρείες αγόρασαν πολλές μικρότερες που δεν μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στον ανταγωνισμό μια αγοράς εκατοντάδων εκατομμυρίων καταναλωτών. Οι περιφερειακές χώρες έχασαν κάθε εργαλείο προστασίας της εγχώριας παραγωγής τους. Το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας τριπλασιάστηκε μετά την υιοθέτηση του Ευρώ το 2002.

Το ενιαίο νόμισμα ήταν επίσης απαραίτητο στοιχείο για τη δημιουργία μιας ενιαίας χρηματιστηριακής «αγοράς των αγορών» στην Ευρώπη, που εμποδιζόταν από την ύπαρξη διαφορετικών νομισμάτων. Αμέσως μετά την εισαγωγή του Ευρώ, συγχωνεύτηκαν τα χρηματιστήρια Παρισιού, Βρυξελλών και Άμστερνταμ το 2000 και ακολούθησαν κι άλλα. Για να αποκτήσουν το αναγκαίο επενδυτικό βάρος μέσα στις νέες χρηματαγορές συγχωνεύτηκαν και πολλές τράπεζες. Χωρίς το Ευρώ η απελευθέρωση των χρηματαγορών στην Ευρώπη δε θα μπορούσε ποτέ να λάβει τις διαστάσεις που έλαβε, με όλες τις καταστροφικές της συνέπειες (φούσκες, διάσωση τραπεζών από τους φορολογουμένους, υπερχρέωση πολιτών) .

Μια αντίφαση του Ευρώ είναι ότι, από τη μία, μέσα σε αυτό ο μόνος τρόπος απόκτησης ρευστότητας είναι ο δανεισμός[3], αλλά, από την άλλη, τα κριτήρια του Μάαστριχτ «απαγορεύουν» τα μεγάλα ελλείμματα και το χρέος. Στην Ευρωζώνη η υιοθέτηση, στην αρχή, για όλες τις χώρες των χαμηλών επιτοκίων που ίσχυαν πριν για τη Γερμανία, ενθάρρυνε το δανεισμό. Η κρίση χρέους στην Ευρωζώνη από το 2009, ήταν συνέπεια του ίδιου του μοντέλου της που βασιζόταν στη διόγκωση του δανεισμού.

Η νεοφιλελεύθερη προφητεία ότι ο δανεισμός θα ωφελούσε τις παραγωγικές επενδύσεις κατέρρευσε. Τα επιχειρηματικά συμφέροντα όμως που ηγεμονεύουν τη σκέψη των ιθυνόντων της ΕΕ, παρουσίασαν αναποδογυρισμένες τις αιτίες της κρίσης, ώστε να προχωρήσουν παραπέρα το ολιγαρχικό τους σχέδιο: αυτό που έφταιγε ήταν ότι οι εκλεγμένες κυβερνήσεις είχαν ακόμα «πολλά» περιθώρια άσκησης αυτόνομης πολιτικής, κάτι που τις εμπόδιζε να μειώνουν τους μισθούς και να διαλύουν το κοινωνικό κράτος αρκετά γρήγορα.

Από το 2002, η Στρογγυλή Τράπεζα των Βιομηχάνων έλεγε ότι «οι εθνικοί προϋπολογισμοί και όλα τα σημαντικά δημοσιονομικά μέτρα πρέπει να προεγκρίνονται σε επίπεδο ΕΕ». Με τη μεταρρύθμιση της οικονομικής διακυβέρνησης από το 2010, η ΕΕ απέσπασε, με παράτυπο νομικά τρόπο, το δικαίωμα διόρθωσης των εθνικών προϋπολογισμών κι επιβολής των μισθολογικών και συνταξιοδοτικών πολιτικών υπό την απειλή επιβολής προστίμων και διακοπής των κοινοτικών κονδυλίων, ειδικά για τις χώρες της

Ευρωζώνης.

Την πιο βίαιη πρόβα σιδερένιας οικονομικής διακυβέρνησης την έκανε με τις χώρες της Ευρωζώνης που υπάχθηκαν στην Τρόικα. Λόμπι όπως η BusinessEurope και το LisbonCouncil προβάλλουν την Ελλάδα ως παράδειγμα «γρήγορης μεταρρύθμισης». Την ίδια στιγμή, ο επίτροπος ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης (47 χώρες) καταγγέλλει ότι η ΕΕ αδιαφορεί για την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά το σχεδιασμό των οικονομικών πολιτικών της. Η κατάσταση αυτή οδήγησε, τον Επίτροπο της Κομισιόν, Λάζλο Άντορς, να πει ότι “κάποιες χώρες ίσως να μην είναι μακριά από μια καταστροφική κατάσταση όπου η ένταξη στην Ευρωζώνη και η δημοκρατία δεν θα είναι πια συμβατές”.^[4]

Παρόλα αυτά, το πολιτικό οικοδόμημα της ΕΕ δε θέτει υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη του Ευρώ. Απεναντίας, το παρουσιάζει σαν το πιο λαμπρό «ευρωπαϊκό κεκτημένο» που πρέπει να διαφυλαχθεί ως κόρη οφθαλμού. Γύρω από το νόμισμα, τα πολυεθνικά συγκροτήματα οικοδομούν μια «μεταδημοκρατική» πολιτική τάξη [στην οποία κυρίαρχα θα είναι τα ίδια]. Οποιαδήποτε λύση της κρίσης σε όφελος των πολλών προϋποθέτει την απαλλαγή από τις αλυσίδες του απόλυτου ολιγαρχικού οργάνου: του Ευρώ.

[1]<http://www.handelsblatt.com/politik/konjunktur/shadow-council/>

[2]<http://corporateeurope.org/lobbycracy/2012/03/europe-inc>

[3]
<http://www.researchonmoneyandfinance.org/wp-content/uploads/2011/11/Eurozone-Crisis-RMF-Report-3-Breaking-Up.pdf>

[4]<http://www.voxeu.org/article/can-we-move-beyond-maastricht-orthodoxy>